

Berliini juhlii historian nykyisyyttä

– kunniakarhu Claude Lanzmannille

Elokuvajuhlien päänäyttämö Potsdamer Platz on kuin avaruudesta laskeutunut lasista ja teräksestä valmistettu näyteikkuna, jossa Marlene Dietrichin Hollywood-haamu kohtaa Fritz Langin *Metropoliksen* (1927) todet näyt. Toisaalta se on myös koko nykyisen Saksan symboli, kahden vuosikymmenen takaisen jättömaan täyttänyt uuden eurooppalaisen talouden elävä muistomerkki. Kun kävelen iltamyöhään kuuntelemaan ranskalaisen dokumentaristin Claude Lanzmannin keskustelutilaisuutta, en voi olla ajattelematta menneisyyden paluuta.

Kunniakarhulla elämäntyöstään palkittu Lanzmann tunnetaan ennen kaikkea suurtyöstään *Shoah* (1985),

joka on yhdeksän ja puolituntinen dokumentti juutalaisten joukkomurhasta. Lanzmann haastatteli elokuvaa varten holokaustista selvinneitä ja sen toteutukseen osallistuneita ihmisiä turvautumatta arkistomateriaaliin. *Shoah* ei ole kuvaus historiasta vaan nykyisyydestä. Muistot ja historialliset traumat pintaautuvat keskelle eurooppalaista unohdusta, kun Lanzmann haastattelee holokaustista selvinneitä keskellä nurmettuneita ratapihoja ja nuoria mäntymetsiä, joissa aivan äsken tapahtui asioita, joihin sanat eivät riitä.

Lanzmannin palkitseminen oli myös paluu lähimenneisyyteen, sillä elokuva esitettiin ensimmäistä kertaa Saksassa juuri Berlinalessa vuonna

1986. Konkariohjaaja kertoo, kuinka elokuvateatteri vuonna 1986 oli kuin soiva kastanjetti. Ihmisten päät olivat katsomossa kuin resonoivaa kaviaaria. Katsojat nousivat ylös ja kävivät tupakalla kesken näytöksen vain saadakseen tauon. Elokuvan jälkeinen keskustelu kesti yömyöhään. Myös Berliinin juutalainen yhteisö oli kutsuttu, mutta kukaan ei tullut.

Tänä vuonna *Shoah*in näytökset olivat taas loppuunmyytyjä, ja Claude Lanzmann sai nauttia omien sanojensa mukaan tähden asemasta. Samalla Berliinissä vietettiin ”monimuotoisuuden tuhoamisen” teemavuotta natsien valtaannousun muistoksi.

Pietari Kylmäli